

Leif Eriksson – wiking, który dotarł do Ameryki

10 września 2022

Leif Eriksson był jednym z najważniejszych skandynawskich żeglarzy epoki wikingów. Czy rzeczywiście jako pierwszy Europejczyk dotarł do Ameryki Północnej, czyniąc to blisko 500 lat przed Kolumbem?

Leif Eriksson to bez wątpienia jeden z najświetniejszych wikingów, będący dziś symbolem burzliwych czasów wczesnośredniowiecznej Europy. Za sprawą swoich wypraw stał się prawdziwą legendą. W Ameryce obchodzony jest Dzień Leifa Erikssona, na Islandii przypomina o nim m.in. pomnik i nazwa terminala lotniczego. Za pierwszego Europejczyka w Ameryce powszechnie uważany jest jednak kto inny...

„Odkrycie” Krzysztofa Kolumba, który 12 października 1492 roku dotarł do wybrzeży wyspy San Salvador w archipelagu Bahamów, miało bez wątpienia przełomowe znaczenie. Jak się okazało za sprawą florenckiego kupca i żeglarza – Amerigo Vespucciego – odkryty przez Kolumba ląd nie był wschodnimi wyspami japońskimi czy Indiami, jak mniemał włoski podróżnik. Stanowił nowe, nieznane dotąd ziemie, które na cześć odkrywcy tego

faktu nazwano Ameryką. Z dużym prawdopodobieństwem należy jednak stwierdzić, że Kolumb wcale nie był pierwszym Europejczykiem, który dotarł do kontynentu północnoamerykańskiego. Mało tego – sam kontynent nie powinien zwać się dzisiaj Ameryką ani nawet Kolumbią, a... Winlandią. Taką bowiem nazwę nadali mu wikingowie, którzy dotarli do Nowego Świata kilkaset lat wcześniej, nim powstało to określenie. Ale zacznijmy od początku.

Leif Eriksson – syn odkrywcy Grenlandii

Wikińskie podboje i odkrycia były często dziełem banitów, zmuszonych do opuszczenia swoich miejsc zamieszkania. Nie inaczej było z Erykiem Rudym. Jak możemy przeczytać w „Sadze o Grenlandczykach”, mężczyzna urodził się w Norwegii, jednak nie spędził w niej zbyt dużo czasu. Jego ojciec Thorvald został skazany na banicję za dokonanie „pewnych zabójstw”, po czym wraz z synem wyruszył z rodzinnego Jaeder w południowo-zachodniej Norwegii do Islandii. Tam osiedlił się na północno-zachodnim wybrzeżu, w Drangar, jednak również nie na długo. Thorvald wkrótce zmarł, a Eryk ożenił się z Thjodhild i zamieszkał w Haukadal. Tam też urodził się ich syn Leif, który – jak się wkrótce okazało – szybko podzielił los ojca.

Przed Leifem Erikssonem – odkrycie zielonego lądu

Eryk Rudy wdał się w konflikt, który zakończył się śmiercią kilku osób. Za ich zabójstwo mężczyzna został skazany na banicję, wobec czego kolejny raz w swoim życiu musiał opuścić miejsce zamieszkania – banici znajdowali się bowiem w tym czasie poza prawem i można było ich bezkarnie zabić. Zabrał więc rodzinę i udał się na wyspę Öxney w regionie Breiðafjörður. Ostatecznie i tu nie osiadł na długo. Mężczyzna

wdał się w kolejny konflikt, a jego finał był bardzo podobny, jak w przypadku poprzedniej sprzeczki – Eryk został skazany na trzyletnie wygnanie. Tym razem postanowił wyruszyć w nieznane, a dokładniej – odszukać Gunnbjarnarsker – tajemniczy ląd, o którym wspominał Gunnbjörn Ulfsson. Jeśli wierzyć islandzkim sagom, ów norweski żeglarz był pierwszym Europejczykiem, który zapędzony sztormem, zobaczył wybrzeże Grenlandii.

Kierowany ambitnym zamiarem, około 982 roku Eryk Rudy wypłynął w podróż. Jak się wkrótce okazało, zakończyła się ona sukcesem. Na nowym lądzie spędził trzy lata – po upływie tego czasu wrócił na Islandię i opowiedział krajanom o swojej podróży. Odkrytą przez siebie ziemię nazwał Grenlandią, czyli zieloną ziemią. Skąd taka nazwa dla lądu skutego lodem? Jak tłumaczą autorzy Sagi o Eryku Rudym, określenie to miało zachęcić potencjalnych osadników do kolonizacji Grenlandii. Posunięcie okazało się skuteczne – następnego roku na podróż z zamiarem zasiedlenia nowego lądu wyruszyło 25 okrętów kolonistów. Na odkrytych ziemiach Eryk Rudy założył dwie kolonie oraz zbudował swoją posiadłość, zyskując tytuł najwyższego wodza Grenlandii. Na tym jednak wikińskie odkrycia się nie skończyły. Wkrótce w ślady podróżnika poszedł jego syn – Leif Eriksson.

Leif Eriksson skuszony opowieściami o tajemniczym lądzie

Podróżnicza przygoda Leifa Erikssona zaczęła się od Bjarniego Herjólfssona. Jak napisano o nim w „Sadze o Grenlandczykach” – „od wczesnej młodości ciągnęły go podróże i szło mu dobrze, zarówno jeśli chodzi o objętość trzosa, jak i o poważanie wśród ludzi. Zimy spędzał na przemian – na wyprawach lub ze swoim ojcem”.

W rzeczywistości mężczyzna często podróżował między Norwegią, a Islandią, gdzie jego ojciec miał posiadłość. Podobnie było w 985 (lub 986) roku. Przed nastaniem zimy kupiec powrócił na

Islandię, lecz ku swemu zdziwieniu, nie zastał rodzica w rodzinnej ziemi – dowiedział się, że ten popłynął z flotą dowodzoną przez Eryka Rudego, by zasiedlić odkrytą przezeń Grenlandię. Bjarni postanowił wyruszyć ich śladami.

Wypłynął więc w morze, lecz po trzech dniach stracił ląd z oczu. Jak możemy przeczytać w „Sadze”: „ogarnęły ich północne wiatry i mgły, i nie wiedzieli, dokąd płyną, a trwało to wiele dni. Wreszcie zobaczyli słońce i mogli ustalić strony świata. Postawili teraz żagiel i płynęli, a gdy jeszcze tego samego dnia ujrzeli ląd, zaczęli zastanawiać się, co by to mógł być za kraj”.

Chociaż Bjarni nie wiedział, dokąd dopłynął, miał świadomość, że z pewnością nie dotarł do Grenlandii, którą miały pokrywać wielkie lodowce, ziemię zaś, które zobaczył Bjarni i towarzysze podróży, były nizinne i całkowicie pokryte lasami. Mimo nalegań towarzyszy, Bjarni nie zdecydował się przybić do brzegu – płynął kilka dni wzdłuż wybrzeża, po czym obrał kurs na Grenlandię.

Udało mu się dotrzeć do celu, gdzie opowiedział o swojej wyprawie i tajemniczych ziemiach. Ostrożność i zachowawczość Bjarniego wywołała niezadowolenie i krytykę ze strony miejscowych. U Leifa Erikssona pobudziła jednak ciekawość i zainspirowała go do dokonania tego, na co nie odważył się Herjólfsson.

Leif Eriksson – w stronę lądów nieznanych

O Leifie Erikssonie wiemy stosunkowo niewiele. Przypuszcza się, że urodził się około 975 roku i – jak podają autorzy „Sagi o Grenlandczykach” – „był mężem wielkim i silnym, o pięknej powierzchności, mądrym, opanowanym, działającym roztropnie w każdej sprawie”. W Norwegii, podobnie jak czyniło to wówczas wielu Skandynawów, przyjął chrzest, po czym z

rozkazu króla Olafa Tryggvasona udał się na Grenlandię z poleceniem krzewienia tam owej wiary. Po drodze do ziemi ojca napotkał na morzu rozbitków. Zabrał ich na pokład, ratując tym samym życie – z tego powodu ludzie zaczęli nazywać go Leifem Szczęśliwym. Gdy dotarł na Grenlandię, usłyszał opowieści Bjarniego Herjólfssona o tajemniczym lądzie i zaintrygowany, postanowił zbadać nieznaną ziemię. Bjarni przekazał mu potrzebne informacje i odsprzedał swój statek, po czym około 1002 roku Leif Eriksson w towarzystwie trzydziestu pięciu ludzi wypłynął w podróż – odwrotną jednak trasą do tej, jaką przebył niegdyś Bjarni.

Najpierw odkrył ląd, który jego poprzednik znalazł jako ostatni. Ponieważ przypominał on wielką, płaską skalę, Leif Eriksson nazwał go Hellulandią, czyli Ziemią Płaskich Kamieni. Następnie dopłynął do nizinnego, porośniętego lasem lądu z rozległymi białymi piaskami. Nadał mu nazwę Marklandia, to jest Ziemia Lasów. Na koniec natrafił na niezwykle urodzajną krainę, którą określił Winlandią – Ziemią Wina. Przypuszcza się, że dotarł on kolejno do Ziemi Baffina, na półwysep Labrador i do Nowej Funlandii.

Wikingowie nie osiedlili się na nowych ziemiach na stałe – po roku Leif Eriksson wraz ze swoją załogą wrócił na Grenlandię, udając się następnie do Norwegii. Próbę zasiedlenia Winlandii podjął później jego brat Thorvald, a w ślad za nim poszli też inni wikingowie. Kolonizacja Ameryki Północnej przez Skandynawów ostatecznie zakończyła się jednak niepowodzeniem. Na skutek licznych problemów, w tym m.in. konfliktów z rdzenną ludnością (społeczności kultury Dorset), nazwaną przez wikingów Skraelingami, nie udało się przybyszom z Północy na dłużej zasiedlić wybrzeży Ameryki.

Dowody historyczne i nieścisłości w

sagach

Historia wikingów podboju ziem na Północnym Atlantyku została zapisana w dwóch sagach – „Sagze o Grenlandczykach” oraz „Sagze o Eryku Rudym”. Obie powstały prawdopodobnie w XIII wieku i obie, co do zasady, przedstawiają spójny obraz podróży Skandynawów w stronę nieznanych lądów. Istnieje jednak kilka kwestii, w których przekaz się różni. Najważniejsza dotyczy genezy odkrycia nowych ziem. Według „Sagi o Grenlandczykach”, : odkrywcą nowych lądów był Bjarni Herjólfsson, Leif Eriksson zaś był tym, który je zbadał oraz nadał im nazwy. Z kolei według „Sagi o Eryku Rudym”, Winlandię odkrył przypadkowo sam Leif Eriksson – taką wersję przedstawiają też inne źródła, w tym m.in. „Księga zasiedlenia” Sturli Thordssona z drugiej połowy XIII wieku oraz niemal wszystkie wersje „Sagi o Olafie Tryggvasonie”.

Pewne nieścisłości dotyczą również genezy przydomku „Szczęśliwy”, jakim określano Leifa Erikssona. Wszystkie przekazy są zgodne co do tego, że tyczy się on uratowania przezeń rozbitków. Według części źródeł nastąpiło to podczas podróży Leifa Erikssona z Norwegii na Grenlandię, według innych podczas jego powrotu z Winlandii na Grenlandię.

Pomimo tych nieścisłości można jednak stwierdzić, że wikingom rzeczywiście udało się dotrzeć do wybrzeży Ameryki Północnej. Pierwsze wzmianki o tym fakcie pojawiły się już w przekazach niemieckiego duchownego Adama z Bremy z XI wieku. Archeologicznym potwierdzeniem jest odkrycie norweskiej archeolog Anny Stine Ingstad, która w 1960 roku wraz z mężem natrafiła na pozostałości skandynawskiej osady w Nowej Funlandii (l’Anse aux Meadows). Wskazywały na to zarówno znalezione przedmioty (m.in. biżuteria), jak i podobieństwa struktur budowli do tych, które stawiano na Grenlandii i Islandii ok. 1000 roku. Odkrycie to uznaje się dziś powszechnie za dowód na dotarcie wikingów do wybrzeży Ameryki Północnej. Kolejne badania dostarczają w tym zakresie nowych

danych (m.in. kwestia chronologii). Archeologia jest dyscypliną, w której jedno odkrycie może całkowicie zmienić perspektywę postrzegania pewnych aspektów historii. Pozostaje liczyć na to, że dzięki kolejnym badaniom dowiemy się więcej na temat obecności skandynawskiej obecności w Ameryce w czasach Leifa Erikssona.

Autorstwo: Natalia Pochroń

Zdjęcie: [saramarses](#) (CC0)

Źródło: [Histmag.org](#)

Licencja: [CC BY-SA 3.0](#)

Bibliografia

1. Foote P. G., Wilson D. M., „Wikingowie”, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1975.
2. Gray R., „Is this the rock that proves Vikings DID discover America? Settlement in Newfoundland suggests the warriors set foot in the New World 500 years before Columbus”, [dostęp: 13.02.2022 r.], <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-3518739/Did-Vikings-discover-America-Settlement-uneearthed-Newfoundland-suggests-Scandinavian-warriors-set-foot-New-World-500-years-Columbus.html>
3. Mowat F., „Wyprawy wikingów”, Wydawnictwo Książnica, Katowice 2008.
4. Urbańczyk P., „Zdobycy Północnego Atlantyku”, Wydawnictwo Naukowe Mikołaja Kopernika, Toruń 2012.
5. Waśko A. (red.), „Saga o Grenlandczykach. Saga o Eryku Rudym. Wikingowie na Grenlandii i w Ameryce”, Księgarnia Akademicka, Kraków 2006.